

Yazar/Author
Necati TONGA*

Makale Adı/Article Name

Cahit Sıtkı Tarancı Külliyyatına İlaveler

Additions to the Corpus of Cahit Sıtkı Tarancı

ÖZ

Cumhuriyet dönemi Türk edebiyatının önemli isimlerinden biri olan Cahit Sıtkı Tarancı (1910-1956); şiir, hikâye, mektup, roman, biyografi, makale, fıkra, tercüme gibi edebî türlerde eserler kaleme almıştır. Tarancı'nın bütün eserleri günümüzde 6 cilt hâlinde neşredilmektedir ki bu eserlerden *Otuz Beş Yaş*'ta şiirleri, *Gün Eksilmesin Pencereden* ve *Yağmurdan Sonra Güneş*'te hikâyeleri ile *Korkuyorum* adlı romanı, *Avuçlarıma Sığmıyor Yıldızlar*'da makaleleri, söyleşileri ve anket cevapları, *Ziya'ya Mektuplar* ile *Evime ve Nihal'e Mektuplar*'da ise mektupları yer almaktadır. Özellikle "Otuz Beş Yaş" şiiriyle ismi hafızalara kazınan Tarancı'nın külliyyatı, zaman içinde yapılan çalışmalarla zenginleşerek günümüzdeki hâlini almıştır. Bununla birlikte Cahit Sıtkı Tarancı külliyyatının hâlâ tamamlanamadığı ve şairin pek çok eserinin süreli yayınlarda dağınık kaldığı görülmektedir. Bir şair veya yazarı sağlam bir şekilde değerlendirmek için onun eksiksiz bir külliyyatını ortaya çıkarmak ve bütün eserlerini objektif bir bakış açısıyla değerlendirmek gerekir. Bu makalede, Cahit Sıtkı Tarancı'nın kitaplarına girmemiş ve derlenmemiş on altı metni (beş şiir, beş yazı, beş anket-mülakat cevabı ve bir mektup) yayımlanarak edebiyat âlemine duyurulacak ve ilgili metinler değerlendirilmeye çalışılacaktır.

Anahtar kelimeler: Cahit Sıtkı Tarancı, külliyyat, şiir, makale, anket-mülakat, mektup.

ABSTRACT

Cahit Sıtkı Tarancı (1910-1956), one of the important names of Turkish literature in the Republican era, wrote in literary genres such as poetry, story, letter, novel, biography, article, column and translation. At the present time, all of Tarancı's works are being collected and published in 6 volumes; his poems in *Otuz Beş Yaş*, his stories in *Gün Eksilmesin Panceremden* and *Yağmurdan Sonra*, his novel as titled *Korkuyorum*, his articles, interviews and survey answers in *Avuçlarıma Sığmıyor Yıldızlar*, his letters in *Ziya'ya Mektuplar* and *Evime ve Nihal'e Mektuplar*. Tarancı's corpus, whose name was engraved in the memories especially with his poem "Otuz Beş Yaş", has been enriched with the studies carried out over time and has taken its present situation. However, it is seen that Cahit Sıtkı Tarancı's corpus is still not completed and many of the poet's works remain scattered in periodicals. In order to evaluate a poet or a writer properly, it is necessary to reveal a complete corpus of him and evaluate his corpus from an objective point of view. In this article, sixteen texts of Cahit Sıtkı Tarancı (five poems, five articles, five questionnaire-interview answers and one letter) that have not been compiled and included in books will be published and announced to the literary world. Lastly, the relevant texts will be evaluated.

Key words: Cahit Sıtkı Tarancı, corpus, poetry, article, questionnaire-interview, letter.

Extended Abstract

As one of the masters of modern Turkish poetry, Cahit Sıtkı Tarancı's interest in literature began while he was a boarding student at Galatasaray High School. Tarancı, who began to read Baudelaire by the agency of his close friend Ziya Osman Saba during this period, published his first poems in the famous literary magazine *Servet-i Fünûn* and Galatasaray High School's publication *Academy*, in the early 1930s. After these first pen experiences the poet, who graduated from Galatasaray High School in 1931, wrote his poems and writings one after the other in periodicals such as *Muhit*, *Varlık*, *Yücel*, *Ülkü*, *Ağaç*, *İnkılâpçı Gençlik*, *İnsan*, *Kültür Haftası*, *İstanbul*, *Gündüz*, *Sanat ve Edebiyat*, *Yaratış*, *Amaç*, *Akpınar*, *Yolların Sesi*, *Cumhuriyet*, *Yeni Sabah*, *Akşam*, *Vakit*, *Haber*, *Akşam Postası*, *Vatan*. His meeting with Peyami Safa in the years when he was doing his first writing practices was a turning point in the poet's life. Safa made the name of Cahit Sıtkı known in the literary world with his three articles titled "Today's Turkish Poetry" and "A New Poet I-II", which he published in *Cumhuriyet* newspaper in 1932.

The poet, who published his first poetry book *Ömrümde Sükût* in 1933, made a translation called *Fransa'da Müstakil Resim* in cooperation with Ahmet Muhip Dıranas in 1938, and published a short review about Peyami Safa in 1940. Dating from the mid-1930s, the poet has published his own stories as well as translated ones mostly in *Cumhuriyet* newspaper, generally under the pen name Cevad Sadık. Winning the CHP Poetry Award with his poem "Otuz Beş Yaş" in 1946 increased the fame of the poet across the country. Tarancı published his second poetry book *Otuz Beş Yaş* in the same year, and in 1952 he published his third poetry book called *Düşten Güzel*. After the poet's death, some of his poems that were not included in his books, his translations and some articles written about him were brought together in the book named *Sonrası* (1957). The letters he wrote to his close friend Ziya Osman Saba were published in a book called *Ziya'ya Mektuplar* (1957); the letters that the poet wrote to his family and his sister Nihal Hanım were published in 1989 as *Evime ve Nihal'e Mektuplar*.

Over time various studies have been carried out to complete Tarancı's corpus and the poet's corpus has taken its present situation. The main ones among these works are as follows: All of Cahit Sıtkı Tarancı's poems were compiled by Asım Bezirci in 1983 and published as a single book under the name of *Otuz Beş Yaş: Bütün Şiirleri*. The poet's 28 prose and 11 questionnaire-interview texts were brought together by Hakan Sazyek and published in 1995 as *Yazılar: Makaleler/Konuşmalar/Yanıtlar*. The second edition of *Yazılar* was published in 2016, and in this edition, which was published with the upper title *Avuçlarıma Sığmıyor Yıldızlar*, an article called "Namık Kemal'in Ehemmiyeti", which was not included in the first edition of the book, was added to the book. 43 stories of Cahit Sıtkı were compiled by Faruk Duman in the fiftieth year of the poet's death and published under the name *Gün Eksilmesin Pencereden*. In the 7th edition of this book, published in 2018, Tarancı's novel, which he published under the name "Korkuyorum" in *Hafta* journal, was added by Necati Tonga. The poet's 39 stories, which are not included in *Gün Eksilmesin Pencereden*, were compiled by Necati Tonga in 2019 and published under the name *Yağmurdan Sonra Güneş*.

In addition to these works, which became various books, many articles were written on Tarancı's uncollected texts over time. It is seen that most of these articles concentrate on his letters. For instance Yaşar Nabi Nayır first published 11 letters of the poet in *Varlık* after his death. In the special issue for the poet prepared by the *Tarancı* journal, 3 letters written by Cahit Sıtkı to his family, to Şahap Sıtkı İlder and to Hasan Şimşek were published. A letter that the poet sent to Elif Naci during his trip to France was published in *Cumhuriyet* newspaper in 1976. In 1991, Önder Göçgün published two letters that he wrote to his niece Melek Öktem Tigrel, who was also a poet. Ramazan Korkmaz published a different version of Tarancı's poem "Yanlış Bilmesinler", together with a letter that he wrote to his sister Nihal Hanım and 14 letters to his wife Cavidan Hanım in the "Addendum" section of his biography about the poet. Emin Nedret İşli revealed a letter that the poet wrote to Feridun Fazıl Tülbentçi in 2015. In 2019, Necati Tonga published his writing "Paris Mektupları", which contains important clues to understand the days that the poet spent in Paris. In 2012, in her article "Cahit Sıtkı Tarancı'nın Kitaplarında Yer Almayan Şiir ve Yazılarının Neşri ve Değerlendirilmesi", Nuran Özlük made an important contribution to the corpus by publishing two poems, one of which was a translation from Éluad, and three articles of the poet, which were stayed hidden on the pages of *Seçilmiş Hikâyeler*. On the other hand, in his article titled "Cahit Sıtkı Tarancı'nın Bilinmeyen Konuşmaları", Tahsin Yıldırım published two of the poet's speeches, which were published in *Varlık* magazine and *Hürses* newspaper.

Despite all these works listed, it is seen that Cahit Sıtkı Tarancı's corpus is still not completed and many of the poet's works remain scattered in periodicals. Undoubtedly, in order to evaluate a poet or an author properly, it is necessary to present the complete corpus of the writer and to evaluate this corpus from an objective point of view. In this respect, in this article, Cahit Sıtkı Tarancı's five poems, five proses, five questionnaire-interview answers and a letter that remained in newspapers and magazines are published and evaluated. Tarancı's poems "Spleen", "Serenat" and "Sarayımız", which were not included in his books, were published in *Yolların Sesi* between 1934-1935, and another poem of him "Çilingir Sofrası" was published in *Amaç* magazine in 1946. These four poems are remarkable in that they show the development in the poetry conception of Tarancı, who was always seeking pure and perfect poetry throughout his life. Cahit Sıtkı's proses and questionnaire-interview answers, which are brought to the attention in this study, were published in *Kurun*, *Yeni Sabah*, *Cumhuriyet*, *Vatan*, *Haber Akşam Postası* newspapers and *Kaynak* and *Doğuş* magazines between 1935-1954. In addition to these texts, in this article, a letter of the poet dated 11.3.1946, which remained in the Taha Toros Archive, is transcribed into Latin letters and published. These texts, which have been brought to attention to complete Cahit Sıtkı's corpus, not only contribute to the biography of the poet, but also contain important clues for our understanding of his spiritual and intellectual realm.

Giriş

Cahit Sıtkı Tarancı (1910-1956), Cumhuriyet Dönemi Türk edebiyatının önemli şairlerinden biridir. "Türk şiir geleneği içinde, özellikle *Otuz Beş Yaş*'taki şiirleriyle, halk, divan ve Batı edebiyatlarından aldığı unsurlarla yeni bir terkibe ulaşan" (Korkmaz, 2019) Cahit Sıtkı, şüphesiz ki "Otuz Beş Yaş" ve daha pek çok şiiriyle modern Türk şiirine damgasını vuran, yaşadığı dönemde olduğu kadar günümüzde de çok okunan isimlerdendir. O; şiirlerinde ölüm, yaşama sevinci, aşk, tabiat gibi temalar üzerine yoğunlaşmış; şiirde formu ve ahengi önceleyen lirik metinlere imza atmıştır. Tarancı, şair kimliği ile ön plana çıkmakla birlikte; hikâye, roman, tercüme, deneme, biyografi, makale, fıkra ve mektup türlerinde de eserler kaleme almış velut bir kalemidir.

Kendisiyle yapılan bir konuşmada ilkokuldayken Namık Kemal, Tevfik Fikret ve Mehmet Emin Yurdakul'un şiirlerini "inşad ederek" okuduğunu söyleyen Cahit Sıtkı (İmzasız, 1951: 6), başka bir söyleşisinde edebiyata esas ilgisinin lise yıllarında başladığını belirtir. Annesine duyduğu özlem ile öğrenim gördüğü okuldaki kasvetli hava, bu dönemde Tarancı'nın ruhu üzerinde tetikleyici bir rol üstlenmiş; şair böylece ilk kalem temrinlerini dergilerde yayımlamaya başlamıştır (Aygün, 1935: 141).

1930 yılının Mayıs ayında *Servet-i Fünûn* mecmuasında yayımlanan "Talihsiz" ile *Akademi* mecmuasında çıkan "Gidiyorum" adlı şiirler, Tarancı'nın neşredilen ilk şiirleridir. Kısa sürede Galatasaray Lisesi'nin "şairler kadrosu" içine giren Cahit Sıtkı'nın aynı yıllarda Ziya Osman Saba ile tanışması hayatında âdeta bir dönüm noktası olur. Ziya Osman sayesinde Tarancı'nın ufku genişlemiş ve edebî zevki artmaya başlamıştır. Bu dönemde "İki şair okulda, yemekhanede, çalışma salonunda ve yatakhane hep beraber olmanın, şiiri keşfetmenin mutluluğu içindedirler. Ziya Osman'ın delâletiyle Baudelaire'i tanıyan Cahit Sıtkı; şiire daha yoğun bir şekilde eğilmeye başlar." (Korkmaz, 2014: 22).

Tarancı'nın şiirlerinden yaptığı bir seçkiyi 1932 yılında Peyami Safa'ya göndermesi ise adının edebiyat âleminde duyulmasını sağlar. O dönemde *Cumhuriyet* gazetesinde fıkralar neşreden Peyami Safa, üç yazısında Cahit Sıtkı'yı ele alarak şairi edebiyat kamuoyuna takdim eder. Bu yazılar ve dergilerde yayımladığı şiirler sayesinde gün geçtikçe tanınmaya başlayan Tarancı, ilk şiir kitabı *Ömrümde Sükût*'u 1933 yılında yayımlar. İlerleyen yıllarda *Muhit*, *Galatasaray*, *Varlık*, *Ağaç*, *Servet-i Fünûn (Uyanış)*, *Ülkü*, *Kültür Haftası*, *İz*, *Yücel*, *Gündüz*, *İnkılâpçı Gençlik*, *Pınar*, *İnsan*, *Millet*, *İşte*, *Demet*, *İstanbul*, *Yaratış*, *Doğuş*, *Ankara*, *Sanat ve Edebiyat Gazetesi*, *Yaprak*, *Türk Dili*, *Seçilmiş Hikâyeler* gibi dergilerde şiirlerini yayımlamayı sürdüren Tarancı'nın 1946

yılında CHP'nin açtığı şiir yarışmasında “Otuz Beş Yaş” adlı şiiriyle birincilik kazanması ününe ün katar.

1938 yılında yakın arkadaşı Ahmet Muhip Dıranas'la birlikte *Fransa'da Müstakil Resim* adlı iki ciltlik bir tercümeyle imza atan şair, 1940 yılında Peyami Safa'yı ele alan bir biyografi neşreder. Tarancı, şiiri merkeze alan bir hayat sürmesine rağmen dönemin süreli yayınlarında pek çok yazı neşredip hikâyeler ve tercüme hikâyeler yayımlamayı sürdürür. 1946 yılında *Otuz Beş Yaş* adlı kitabını çıkaran Cahit Sıtkı, 1952 yılında *Düşten Güzel* adlı üçüncü şiir kitabını yayımlar. Tarancı'nın *Sonrası* adlı son şiir kitabı, ölümünün ardından 1957'de Varlık Yayınları'na neşredilmiştir. Bu kitapta, şairin ilk üç kitabında bulunmayan şiirleri ile tercüme ve ölümünün ardından yazılan bazı yazılar bir araya getirilmiştir. Şairin Ziya Osman Saba'ya yazdığı mektuplardan oluşan *Ziya'ya Mektuplar* ise 1957 yılında Varlık Yayınları tarafından yayımlanır.

Hayata şiirin penceresinden bakan ve bütün ömrünü şiire adayan Cahit Sıtkı'nın külliyyatı, zaman içinde yapılan çalışmalarla zenginleşerek günümüzdeki hâline ulaşmıştır. Bu minvalde hazırlanan belli başlı çalışmaları şu şekilde sıralayabiliriz: Tarancı'nın bütün şiirleri 1983 yılında Asım Bezirci tarafından derlenerek *Otuz Beş Yaş: Bütün Şiirleri* adıyla tek kitap hâlinde yayımlanmıştır (Tarancı, 1983). Tarancı'nın 28 yazısı ve 11 anket-mülakat metni Hakan Sazyek tarafından bir araya getirilerek 1995 yılında *Yazılar: Makaleler/Konuşmalar/Yanıtlar* adıyla neşredilmiştir (Tarancı, 1995). *Yazılar* kitabının ikinci baskısı 2016 yılında yapılmış, *Avuçlarıma Sığmıyor Yıldızlar* üst başlığıyla yayımlanan bu baskıya (Tarancı, 2016), kitabın ilk baskısında yer almayan “Namık Kemal'in Ehemmiyeti” adlı bir yazı eklenmiştir.

Cahit Sıtkı'nın hikâyelerinin bir kısmı, şairin ölümünün ellinci yılında Faruk Duman tarafından derlenerek *Gün Eksilmesin Pencereden* adıyla basılır (Tarancı, 2006). Bu kitapta şairin toplam 43 hikâyesi yer almaktadır. Kitabın 2018 yılında yapılan 7. baskısına Tarancı'nın *Hafta mecmuasında* tefrika edilen “Korkuyorum” adlı romanı ilave edilmiştir (Tarancı, 2018). Şairin *Gün Eksilmesin Pencereden*'de yer almayan 39 hikâyesi 2019 yılında Necati Tonga tarafından derlenerek *Yağmurdan Sonra Güneş* adıyla kitaplaştırılmıştır (Tarancı, 2019).

Cahit Sıtkı külliyyatına ilişkin çalışmaların büyük kısmının mektuplar üzerine yoğunlaştığı görülür. Bu minvalde ilkin Yaşar Nabi Nayır, ölümünün ardından *Varlık*'ta şairin on bir mektubunu yayımlar (Nayır, 1956 a-b). *Tarancı* mecmuasının şair için hazırladığı özel dosyada (İmzasız, 1967) Cahit Sıtkı'nın ailesine, Şahap Sıtkı İlter'e ve Hasan Şimşek'e yazdığı üç mektup neşredilir. Şairin Fransa yolculuğu sırasında Elif Naci'ye yolladığı bir mektup 1976'da *Cumhuriyet* gazetesinde yayımlanır (İmzasız, 1976). İnci Enginün, 1989 yılında şairin ailesine ve kız kardeşi Nihal Hanım'a yolladığı mektupları *Evime ve Nihal'e Mektuplar* adıyla kitaplaştırmıştır (Tarancı, 1989). Önder Göçgün, 1991'de Tarancı'nın aynı zamanı yeğeni olan şair Melek Öktem Tigrel'e yazdığı iki mektubu neşreder (Göçgün, 1991). Ramazan Korkmaz şairle ilgili yayımladığı biyografinin “Ekler” bölümünde Tarancı'nın “Yanlış Bilmesinler” adlı şiirinin farklı bir versiyonu ile kız kardeşi Nihal Hanım'a yazdığı bir ve eşi Cavidan Hanım'a yazdığı on dört mektubu yayımlar (Korkmaz, 2014: 378-400). Emin Nedret İşli, 2015'te şairin Feridun Fazıl Tülbentçi'ye yazdığı bir mektubu gün yüzüne çıkarmıştır (İşli, 2015). Necati Tonga, 2019'da şairin Paris'te geçirdiği günleri anlamamız açısından önemli ipuçları içeren “Paris Mektupları” adlı yazısını yayımlar (Tonga, 2019).

Bütün bu çalışmalara ilave olarak Nuran Özlük, 2012 yılında “Cahit Sıtkı Tarancı'nın Kitaplarında Yer Almayan Şiir ve Yazılarının Neşri ve Değerlendirilmesi” adlı makalesiyle şairin *Seçilmiş Hikâyeler* sayfalarında kalmış biri Éluad'dan tercüme olmak üzere iki şiirini ve üç yazısını yayımlayarak külliyyata önemli bir katkı sağlamıştır (Özlük, 2012). Tahsin Yıldırım ise

yakın zamanda “Cahit Sıtkı Tarancı’nın Bilinmeyen Konuşmaları” başlıklı yazısıyla şairin *Varlık* dergisi ile *Hürses* gazetesinde çıkan iki konuşmasını neşretmiştir (Yıldırım, 2022: 42-45).

Sıralanan bütün bu çalışmalara rağmen Cahit Sıtkı Tarancı külliyyatının hâlâ tamamlanamadığı ve şairin pek çok eserinin süreli yayınlarda dağınık kaldığı görülmektedir. Bu minvalde bu makalede, Cahit Sıtkı Tarancı’nın daha önce kitaplarına girmeyen ve derlenmemiş beş şiiri, beş yazısı, beş anket-mülakat cevabı ve bir mektubu yayımlanarak değerlendirilmeye çalışılacaktır.

1. Cahit Sıtkı Tarancı’nın Unutulmuş ve Kitaplaşmamış Metinleri

1.1. Şiirler

Cahit Sıtkı Tarancı’nın dikkatlerden kaçan ilk şiiri, 1934 yılında *Yolların Sesi* dergisinin 22. sayısında yayımlanan “Spleen”dir (Ek 1, Tarancı, 1934: 423). “Spleen”, 1934’te yayınlanır yayınlanmaz Orhan Seyfi Orhon’un hiciv oklarına hedef olmuş ve dönemin önemli mecmualarından *Akbaba*’da mizahi bir üslupla eleştirilmiştir:

“Bence mecmuada en hakiki şiiri Cahit Sıtkı Bey yazmıştır:

Ne kavuşma, ne veda

Bu şehrin havasında

Bir can sıkıntısıdır.

(...)

Aman vermeden asla

Başımda milyonlarla

Sinek vızıltısıdır.

Çok doğru... İşte şairlik budur. İnsan hayatta bunu bir meslek olarak kabul etti mi, bütün ömrünce böyle sinek vızıltılarıyla uğraşır, hatta yalnız sinek vızıltısı değil, sinek avlamaktan başka bir şey yapamaz.” (O.S.O., 1934: 18; Aktaran: Öksüz, 2015: 312). Şair, belki de bu eleştiri nedeniyle ilerleyen yıllarda bu şiirini kitaplarına almaz.

“Spleen”, ilk başta adıyla dikkat çeken bir metindir. Türkçeye “iç sıkıntısı, melâl, hüznün” şeklinde aktarılabilecek Fransızca bir kelime olan “Spleen”, ünlü Fransız şairi Baudelaire ile özdeşleşmiş bir kelimedir ki şairin *Les Fleurs du Mal (Elem Çiçekleri)* adlı ünlü kitabında onun hayata bakışını ve poetikasını özetleyen aynı adlı şiirler olduğu gibi (Baudelaire, 2016:131-135) mensur şiirlerini bir araya getiren *Le Spleen de Paris (Paris Sıkıntısı)* adlı bir kitabı da vardır (Baudelaire, 2006).

Bilindiği üzere Cahit Sıtkı’nın edebî kişiliğinin oluşumunda Baudelaire’in çok özel bir yeri vardır. Lise yıllarında Ziya Osman Saba’nın yönlendirmesiyle sembolizmin bu ünlü şairini okumaya başlayan Tarancı, kendisiyle yapılan bir konuşmada Baudelaire’in hayatı üzerinde oynadığı rolü şu cümlelerle açıklar: “Bendeki Lamartine sevgisi, Galatasaray onuncu sınıfına kadar sürdü. Orada Baudelaire’i keşfettim, daldım ‘Elem çiçekleri’nin sonsuz bahçesine: Baudelaire’i okuyuncaya kadar Lamartine etkisinde birkaç manzume karalamıştım. Fakat Baudelaire’i okuduktan sonra düşünüşüm, duyuşum, görüşüm değişti. Daha doğrusu, Baudelaire, elinde tuttuğu canlı meşale ile bana tutacağım, tutmam gereken yolu gösterdi. Baudelaire bana suyun dibine inmeyi öğretti: İçimle dışım arasındaki farkı, ‘*Les fleurs du Mal*’i (*Kötülük Çiçekleri*)’ni okuduktan sonra anladım. Baudelaire, bana kendi kendimi buldurttu ve ben hayatımı, Baudelaire’i okuduktan önce, Baudelaire’i okuduktan sonra diye iki bölüme ayırmaktayım.” (Aygün, 1935: 141).

Cahit Sıtkı Ziya'ya *Mektuplar*'da çok sevdiği Baudelaire'den sık sık alıntılar yapar ve bu şaire duyduğu muhabbeti belirten cümleler kurar. 1942 yılında Ziya Osman'a yazdığı mektubundaki "Koca Baudelaire! Hepimizin namımıza ne güzel konuşmuş! Şiire Baudelaire'i anlıyarak sevmekle başlamış olmamızın bizim için sahiden bir talih eseri olduğunu zamanla idrak ediyorum. Türkçede 'Les Phares' gibi bir şiir yazabilirsem, muhakkak Baudelaire'i de zikretmek lâzım. Baudelaire muhabbetimin, tesir unsurlarından sıyrılarak, mücerret bir istiklâl kazandığına öyle memnunum ki!" (Tarancı, 1957: 99) cümleleri Tarancı'nın olduğu kadar Ziya Osman Saba'nın da şiir evreninin oluşmasında Baudelaire'in tesirine işaret etmektedir.

Tarancı'nın "Spleen" şiiri de ruhuna yakın hissettiği ve üstat olarak gördüğü Baudelaire'in aynı adlı metinleri gibi "melankolik" bir tutumla yazılmıştır. 7'li hece ölçüsüyle yazılan şiir, beş birimden oluşmaktadır ve şiirin son birimi ilk birimin tekrarı mahiyetindedir. Şiirin bütünüde Tarancı'nın "can sıkıntısı" kelime grubuyla karşıladığı "spleen" mefhumu üzerinde durulmuştur. Şiirde Tarancı'nın hayata bakış açısıyla ve ferdî ıstıraplarının ifade edilişiyle karşılaşırız. Tıpkı Baudelaire'nin "Spleen" başlıklı şiirlerindeki gibi bu şiirde de karanlık bir atmosfer ve bu atmosfer içinde can sıkıntısı ile kıvranan bir şair portresi sunulur. Şiirde, "yaşadığı şehirde bunalan, kafasında milyonlarca sinek vızıltısıyla gezinen, hayalleri dev karartıları ile perdelenmiş ve bir an durmaksızın akan su şırıltılarını dinleyen" bir şahsiyetle karşılaşırız. Bu bağlamda "Spleen", genel itibarıyla hüznü bir kişiliğe sahip olan Cahit Sıtkı'nın halet-i ruhiyesini yansıtan bir şiir olarak değerlendirilebilir. "Spleen", Cahit Sıtkı'nın Baudelaire ile aşinalığını gösteren bir metin olarak ön plana çıkar. Tarancı ilerleyen yıllarda Baudelaire ile bağını sürdürmüş ve şiirin "Seyahate Davet", "Ne Dersin Bu Akşam", "Akşamın Ahengi" ve "Balkon" şiirlerini tercüme etmiştir (Tarancı, 1983: 223-229).

Cahit Sıtkı Tarancı'nın unutulmuş bir diğer şiiri "Serenad" adını taşımaktadır (Ek 2; Tarancı, 1935a: 463) ve 1935 yılında *Yolların Sesi* dergisinde neşredilmiştir. Tarancı'nın aynı adı taşıyan bir başka şiiri daha vardır. (Tarancı, 1983: 128). *Yolların Sesi*'nde yayımlanan "Serenad", esas itibarıyla modern Türk şiirindeki Batılı arayışları yansıtan bir şiir olarak ön plana çıkar. Bilindiği üzere bir müzik terimi olan serenat, "gece vakti âşığın sevgilisinin penceresi altında söylediği şarkı veya şiir" için kullanılır. Başta Shakespeare'in *Romeo ve Juliet* adlı piyesinde olmak üzere Batı edebiyatında pek çok eserde serenat sahnelerine rastlanılır. Bu bağlamda "Serenad" şiiri de aşk temasını "seranat" kavramı etrafında işleyen bir metindir ki Tarancı da dönemin pek çok şairi gibi sevgilisine hislerini bu şiirle ilan eder. Şiirde klasik bir "serenat" sahnesi tasvir edilir; saçlarını rüzgârların savurduğu, gözleri hayallerle dolu bir âşık, dudaklarında bir şarkıyla sevgilisinin kapısının önünden geçer. Sevgili, soluk benziyle ürperen bir gölge hâlinde, camlar arkasında durmaktadır. Mehtaplı bir gecede sevgilinin evinin önünde bekleyen ve duygularını dile getiren şair, ruhuna eş olarak gördüğü sevgilisine kavuşmak hususunda ümitlidir. 7'li hece ölçüsü ile yazılan şiir, ele aldığı tema ile bu temanın işleniş bakımından Ahmet Muhip Dıranas'ın aynı adlı şiirini hatırlatmaktadır.

Tarancı'nın dikkatlerden kaçan üçüncü şiiri, Peyami Safa'nın *Cumhuriyet* gazetesinde şairi edebiyat kamuoyuna takdim ettiği "Yeni Bir Şair" adlı yazıda yer verdiği "Sarayımız" adlı şiirin son hâlidir (Safa, 1932: 3) ve 1935'te *Yolların Sesi* dergisinin 31. sayısında yayımlanmıştır (Ek 3, Tarancı, 1935b: 564). Tarancı'nın bütün şiirlerini içeren *Otuz Beş Yaş* adlı kitabında şiirin Peyami Safa'nın yazısında yer alan şekli esas alınmıştır (Tarancı, 1994: 41). Oysa ki Tarancı, bu şiir üzerinde çeşitli değişiklikler yapmış ve son şeklini adı geçen dergide neşretmiştir. "Sarayımız"daki değişimler, aşağıda tablo hâlinde gösterilmiştir:

<i>Cumhuriyet</i> gazetesinde yayımlanan hâli (1932)	<i>Yolların Sesi</i> dergisinde yayımlanan hâli (1935)
“Gibi sahilden uzak, dalgalar arasında”	“Gibi sahilden uzak, denizler ortasında”
“Sema, deniz ve güneş girer pencerelerden”	“Bir akşam güneşidir girer pencerelerden”
“Bu sarayın içinde her şey güzel, temizdir”	“Her şey o kadar güzel ve o kadar temizdir”
“Çünkü her şey aksimiz veyahut gölgemizdir”	“Sanki her şey aksimiz veyahud gölgemizdir”
“Yanan alınlarımız yalnız burda serinler”	“Alınlarımız yalnız burda serinler”
“Her şeyden, her insandan, bütün dünyadan ırak”	“Bu kasvetli şehirden ve insanlardan uzak”
“Ve bu ahenkle sarhoş, ister misin sevgilim”	“Öyle sarhoş yaşarız, sen istemek istesen”
“Hiç sonu gelmeyecek bir ömür geçirelim”	“Gecem ve sabrım gibi uzun saçlarımla sen”

Tablo 1. Tarancı'nın “Sarayımız” adlı şiirdeki değişimler.

Yukarıdaki tablodan da anlaşılacağı üzere Cahit Sıtkı “Sarayımız”da bazen kelime, bazen de mısra değişiklikleri yapmıştır. Aşk temasına yoğunlaşan ve 14'lü hece ölçüsüyle yazılan şiirin son biriminde yapılan değişiklikler bilhassa dikkat çekicidir. “Sarayımız”ın *Yolların Sesi*'nde yayımlanan hâlinde metnin “gecem ve sabrım gibi uzun saçlarımla sen” gibi güçlü bir mısrayla daha çarpıcı bir şekilde noktalandığı görülmektedir.

Tarancı'nın dikkatlerden kaçan bir diğer şiiri, “Eski İstanbul” adını taşımaktadır ve 1937 yılında *Uyanış-Servet-i Fünun*'da yayımlanmıştır (Ek 4, Tarancı, 1937a: 2). 14'lü hece ölçüsüyle yazılan ve “Tablolar” üst başlığıyla yayınlanan “Eski İstanbul”, şiirlerinde Üsküdar, Beşiktaş gibi semtlere göndermeler yapan Tarancı'nın doğrudan doğruya İstanbul'u işlediği tek şiiri olarak dikkat çekmektedir.

Cahit Sıtkı'nın külliyyatında yer almayan bir diğer şiiri, “Çilingir Sofrası” adını taşımaktadır ve 1946 yılında *Amaç* dergisinde neşredilmiştir (Ek 5, Tarancı, 1946: 10). Şairin daha önce *Varlık*'ta yayımlanan ve *Otuz Beş Yaş* adlı kitabında da yer alan aynı adlı bir şiiri vardır:

ÇİLİNGİR SOFRASI

Otur ki sandalye hatırlasın

Sandalye olduğunu.

Masa da unuttur masalığını,

Elini komasan üstüne.

Bakışlarını ayırmaya gelmez,

Sürahi boşalır sonra suyundan.

Kadehim kadehim dediğin şey,

Dudağını değdirmedikçe kadeh değildir.

Mezeler de bilmez renklerini, lezzetlerini,

Çatalını dokundurmazsan.

Fakat farkında mısın?... (Tarancı, 1994: 139).

Ramazan Korkmaz, *İkaros'un Yeni Yüzü Cahit Sıtkı Tarancı* adlı çalışmasında Tarancı'nın yukarıdaki şiiri ile ilgili şu yorumu yapar: “Çilingir Sofrası şiirindeki ifadelerde her şey insan merkezli bir bakış açısıyla dikkate sunulmuştur; tabiatla kurulan ahengin yönü insana doğru, insana göre ve insandan yanadır. İnsan, bir bakıma varlık tabakaları arasında en yüksek hayat hamlesini yapabilecek bir kudrete ulaşmış aydınlık bilinçtir; eşyanın, kâinatın ve anlamın bilinci.” (Korkmaz, 2014: 96).

Amaç dergisinde yayımlanan “Çilingir Sofrası” adlı şiir ise aynı temaya yoğunlaşmakla birlikte yukarıdaki şiirden tamamen farklıdır. Sone nazım şekliyle ve 7’li hece ölçüsüyle yazılan şiir, tıpkı “Abbas” şiiri gibi Cahit Sıtkı'nın bohem hayatını yansıtan metinlerden biri olarak dikkat çekmektedir. Bilindiği üzere Cahit Sıtkı Tarancı gerek İstanbul’da gerekse Ankara’da edebiyat mahfillerinin ve bohem hayatın önemli figürlerinden biri olmuştur. Kürdün Meyhanesi, Şükran Lokantası, Üç Nal Meyhanesi, Buket Meyhanesi gibi başkentin önemli edebiyat mahfillerinde arkadaşlarıyla buluşmuş ve zaman geçirmiştir. Bu buluşma ve görüşmelerin de zaman zaman Tarancı'nın bazı şiirlerine yansıdığı görülür. CHP şiir yarışmasında “Otuz Beş Yaş” ile birincilik ödülünü kazanan şairin “o zaman için oldukça büyük bir meblağ olan beş bin lirayı, arkadaşları ile birlikte bir haftada Şükran Lokantası’ndaki ziyafetlerde tükettiği ve müteakip günlerde yine para sıkıntısı çektiği söylenir.” (Korkmaz, 2014: 38). 3 Temmuz 1951’de Cavidan Hanım’la evlenen şair, bohem hayata veda etmiş, düzenli bir aile hayatına kavuşmuş, “Paydos” şiirinde (1983: 155) arkadaşlarıyla ve içki meclisleriyle yollarını ayırdığını ilan etmiştir.

İşte “Çilingir Sofrası”nda da tıpkı “Abbas” şiirindeki gibi arkadaşlarla kurulan bir içki meclisi tasvir edilir. Abbas şiirinde kalp ağrısını “çilingir sofrası”yla dindiren Cahit Sıtkı, bu şiirde ise içinin çöl gibi olduğundan bahsederek dostlarla her akşam kurulan içki sofrasının efkârını dindireceğini belirtir. Tarancı'nın hayatındaki bohem devrenin bir yansıması olan “Çilingir Sofrası”, edebî değer ölçütleri göz önünde bulundurulduğunda benzer temayı işleyen metinlere nazaran zayıf bir şiirdir.

1.2. Yazılar

Cahit Sıtkı Tarancı, edebiyatın hemen her türünde kalem oynatan, eskilerin tabiri ile “kül” bir şahsiyettir. Şiir, hikâye, çeviri, mektup, biyografi gibi edebî türlerde eserler veren Tarancı, çeşitli dergi ve gazetelerde fıkra, makale ve deneme türünde yazılar neşretmiştir. Bu yazılar, şairin düşüncelerini ve edebî eğilimlerini anlamamız hususunda anahtar bir role sahiptir.

Tarancı'nın külliyyatında dâhil edilmeyen ilk yazısı, 4 Kasım 1935’te *Kurun* gazetesinde neşredilmiştir ve “Necip Fazıl ve Piyesi” başlığını taşır (Ek 6, Tarancı, 1935c: 3). Baudelaire, Ahmet Kutsi ve Ahmet Hamdi Tanpınar’la birlikte Necip Fazıl, Cahit Sıtkı Tarancı’yı etkileyen isimlerin başında gelir. Daha şiir duraklarının başında iken *Akademi* mecmuasında “Şiirimizin Bir Zirvesi: Necip Fazıl” adlı bir yazı kaleme alan Tarancı (1931: 16-17), *Kurun*’da neşredilen yazısında Necip Fazıl’ın ilk piyesi *Tohum*’u değerlendirir. Yazının satır aralarında yer alan “İnsan ruhunun derinliklerinde çağlıyan suların gizli sırıltısını bize kadar getirip ebedileştirmenin sırrını bilen Necip Fazıl, bir eli Yunus Emre’nin yakasında, bir elinde de Baudelaire estetiğinin meşalesi, bu mistik olduğu kadar da modern şairimiz...”, “Necip Fazıl, kemiyetçe mahdut, fakat keyfiyetçe namütenahi, seçkin bir okuyucu halkasının aydınlık ve şuurlu hayranlığını, güzeli çirkinden ayırt edip edemediği meşkûk bir kalabalığın müphem ve hayat kadar fani alkışlarına tercih eden, beğenilmek, sevilme hususunda da eserinin inşasında gösterdiği titizliği gösteren nadir

san'atkârlardandır.” ifadeleri, o dönemde Tarancı'nın Necip Fazıl'a yaklaşımını göstermesi bakımından dikkat çekicidir. Tarancı'ya göre bütün estetiği “özün kabuğa”, “ruhun maddeye” üstünlüğü prensibine dayanan Necip Fazıl, *Tohum* piyesiyle Eflâton'dan Bergson'a kadar insanlığın yüzyıllardır yetiştirdiği bütün büyük kafaların uykusunu kaçırmış olan bir meseleyi ruh ve madde münakaşasını diriltmiş, şiirde olduğu gibi tiyatro sahasında da önemli bir esere imza atmıştır.

Cahit Sıtkı'nın dikkatlerden kaçan ikinci yazısı “Nihayet Bahar” adını taşımaktadır ve 10 Mayıs 1938'de *Yeni Sabah* gazetesinde yayımlanmıştır (Ek 7, Tarancı, 1938a: 3). Bilindiği üzere *Yeni Sabah*, Peyami Safa'nın ağabeyi İlhami Safa ile Cemalettin Saraçoğlu ortaklığında 6 Mayıs 1938'de İstanbul'da yayımlanmaya başlamıştır ve gazetede Peyami Safa'nın önemli bir ağırlığı vardır. Yazar kadrosu başta Peyami Safa olmak üzere Hüseyin Cahit Yalçın, Hüseyin Rahmi Gürpınar, Sermet Muhtar Alus, Orhan Seyfi Orhon, Yusuf Ziya Ortaç gibi isimlerden oluşan gazetede Cahit Sıtkı Tarancı da zaman zaman yazılarını neşreder. Şairin *Yeni Sabah*'ta yazılarını yayımlamasında o dönemde aralarında sıkı bir dostluk bulunan Peyami Safa'nın etkisinin olduğu tahmin edilebilir.

Tarancı, “Nihayet Bahar”da İstanbul'da bahar mevsiminin gelmesini hasretle bekleyişini dile getirir. Şiirli bir üslupla kaleme alınan yazı, Cahit Sıtkı'nın yaşama sevincini aksettirmesi bakımından da dikkat çekici bir metindir. Şair, bu yazının yayımlandığı nüshada Cevad Sadık müstearıyla “Kaynanamı Yutan Çiçek” adlı hikâyesini (Tarancı, 2019: 87-89) de neşretmiştir. “Nihayet Bahar” yazısına seçilen “Arada Bir” üst başlığından Cahit Sıtkı'nın zaman zaman *Yeni Sabah*'ta yazılarını yayımlayacağı beklentisi oluşur. Bununla birlikte 1938'in Kasım ayında öğrenimi için Paris'e giden şairin *Yeni Sabah*'ta ilerleyen günlerde başka yazılarına rastlanmaz.

Tarancı'nın unutulmuş bir diğer yazısı “Bahtiyar Adam”dır ve 20 Kasım 1938 tarihinde *Cumhuriyet* gazetesinde yayımlanmıştır (Ek 8, Tarancı, 1938b:2) Şair, “Bahtiyar Adam” adlı yazısında Atatürk'ü ele alır ve onu “kalbi Türk olmak gururle çarpan, milletini kendi elile karanlıktan aydınlığa çeken, başında istiklâl rüzgârını estiren, ona hürriyet balını tattıran, memleketin bünyesine uygun, güzel bir rejim hediye eden, onu güneşlerin at oynattığı medeniyet şosesinin başına getirip bırakan” cümleleriyle tasvir ederek ölümünün ardından Atatürk'le ilgili duygu ve düşüncelerini paylaşır.

Şairin Atatürk'le ilgili bir diğer yazısı 1950 yılında *Kaynak* dergisinde yayımlanmıştır ve “Atatürk İçin” başlığıyla yayımlanan bu yazı da Tarancı'nın kitaplaşmamış metinlerinden biridir (Ek 10, Tarancı, 1950: 279). Modern Türk şiirinde “Atatürk”, “On Kasım” ve “Atatürk'ü Düşünürken” adlı şiirlere (Tarancı, 1994: 120, 193, 201) imza atarak Atatürk sevgisini ortaya koyan şair, hatıralarından hareketle kaleme aldığı bu yazısında Atatürk'ün ölümünün ardından onunla ilgili yazılan şiirleri değerlendirir.

Cahit Sıtkı'nın unutulmuş son yazısı “Terceme İşi Aşk İşidir” adını taşır ve 5 Temmuz 1938 tarihinde *Cumhuriyet* gazetesinde neşredilmiştir (Ek 9, Tarancı, 1938c: 3). Cahit Sıtkı, şair ve yazar kimliğinin yanı sıra Cumhuriyet döneminin önemli mütercimlerinden biri olarak karşımıza çıkar. O; Ahmet Muhip Dıranas'la birlikte iki cilt hâlinde çevirdiği *Fransa'da Müstakil Resim*'in (Baseler; Kuntsler, 1938) yanı sıra Baudlaire, Alfred de Musset, Nerval, Apollinaire gibi şairlerin şiirlerini dilimize kazandırmıştır (Tarancı, 1994: 223-234). Şair, *Cumhuriyet* ve *Yeni Sabah* gazetelerinde bir yandan telif hikâyeler kaleme alırken bir yandan da hikâyeler tercüme etmiştir. “Terceme İşi Aşk İşidir” başlıklı yazı, Tarancı'nın tercümede tuttuğu yolu göstermesi bakımından önemli bir metindir. Tarancı yazısında edebiyatımızda tercümenin ehemmiyetinin bir türlü anlaşılmasından yakınıdır. Şaire göre iyi bir tercümenin ortaya konulabilmesi için mütercim

hem kendi diline hem de çeviri yaptığı dile bütün nüanslarına aşına olacak şekilde hâkim olması gereklidir.

1.3. Anketler, mülakatlar

Önceden belirlenmiş bir konu hakkında, belirli bir mekânda ve zamanda, toplumun önde gelen isimleriyle yapılan görüşmelere dayanan anket ve mülakatlar; Cumhuriyet'in ilanından sonra hem nitelik hem de nicelik bakımından artmış; dönemin gazete ve dergileri bazı sütunlarını bu türlere hasretmiştir. Cahit Sıtkı Tarancı da bu minvalde anket ve mülakatlarda sık sık fikirlerine başvuru isimlerden biri olmuştur. Bu tür metinlerin on bir tanesi derlenmiş (Tarancı, 1995: 81-125), bir kısmı ise süreli yayınların tozlu sayfalarında kalmıştır.

Tarancı'nın unutulmuş anket metinlerinden ilki 1 Şubat 1937 tarihinde Neriman Hikmet tarafından çıkarılan *Yeni Edebiyat* sanat ve fikir gazetesinde neşredilmiştir (Ek 11, Tarancı, 1937b: 2). H. F. (Halid Fahri), zikredilen gazetenin 2. sayısında "Edebiyat Gecesi" başlıklı bir yazı kaleme almış (Ozansoy, 1937: 1, 4) ve o dönemde oldukça popüler olan edebiyat geceleri ile şiir matinesini değerlendirmiştir. Edebiyat gecelerinin aynı zamanda edebiyat dedikodularına sebep olduğunun vurgulandığı yazının satır aralarında *Yeni Edebiyat* gazetesinde bir sonraki sayıdan itibaren edebiyat gecelerini değerlendiren bir ankete yer verileceği belirtilir. Gazetenin 3. sayısından itibaren bahsi geçen anket düzenlenmiş; "Edebiyat gecesi nasıl olmalı?" sorusuna Niyazi Ahmet, Şevket Hıfzı, Vahdet Gültekin, Mümtaz Faik, Naci Sadullah, Nizamettin Nazif, Ahmet Muhip, Suat Derviş, Peyami Safa, Münif Fehim, Elif Naci ve Hüseyin Cahit cevap vermiştir. Ankete katılan diğer bir isim Cahit Sıtkı Tarancı'dır. Tarancı cevabında edebiyat geceleri türünden faaliyetlerin bir ihtiyaç olduğunu belirterek bu tür toplantıların edebiyatçılardan ziyade "halk" için önemli olduğunu vurgulamıştır.

Cahit Sıtkı'nın derlenmemiş bir diğer anket cevabı, *Kurun* gazetesinin 13 Nisan 1937 tarihli nüshasında yayımlanmıştır (Ek 12, Tarancı, 1937c: 7). Sanatın ve sanatkârın himayesi meselesi 1930'lu yılların edebiyat âleminde çokça tartışılan mevzularındandır ki bu konunun gündeme gelmesinde dönemin Kültür Bakanlığı'nın genç ressamı himaye etmek gayesiyle çeşitli tedbirler alacağını ilan etmesi etkili olur. Bu doğrultuda dönemin bazı genç şair ve yazarları da tıpkı ressam gibi himaye edilmek isterler. Bu sebeple dönemin gazetelerinde bu konu hakkında pek çok yazının yanı sıra anket ve mülakatlar kaleme alınıp neşredilmiştir. Zahir Sıtkı Güvemli'nin 20 Aralık-30 Aralık 1937 tarihleri arasında *Haber (Akşam Postası)* gazetesinde yayımladığı anketin yanı sıra *Kurun*'da aynı meseleye eğilen bir anket düzenlenmiştir. 12 Nisan'da gazetenin ilk sayfasından ilan edilen anket, 13 Nisan'da "Sanatkârın Himayesi İçin Ediplerimiz Ne Düşünüyorlar?" başlığıyla neşredilmeye başlanır. Anketin ilk gününde Sait Faik, Osman Cemal, Salih Zeki Aktay, Ziya Osman Saba ve Cahit Sıtkı fikirlerini beyan ederler. Tarancı, bu anket cevabında sanatkârın himayesi hususunda kararsız olduğunu, bununla birlikte meselenin üzerinde ciddiyetle durulması ve tartışılması gerektiğini vurgular. Şaire göre himaye mefhumu telif eserlerden ziyade tercüme eserlere tatbik edilmeli ve acilen bir tercüme kütüphanesi kurulmalıdır. *Kurun* gazetesinde himaye meselesi etrafındaki anketin yayımlandığı gün Abdülhak Hamid Tarhan'ın ölümü, ülke gündemine oturan önemli bir meseleye dönüşür ve yukarıda zikredilen anket akîm kalır. Zira Abdülhak Hamid'in ölümü, edebiyat tarihimizde eşine rastlanmayacak şekilde bütün ülkede toplumun geniş kesimlerinin iştirak ettiği bir vefa gösterisine dönüşmüştür (Kumsar, 2021: 115-193).

Şairin dikkatlerden kaçan bir diğer anket cevabı, *Cumhuriyet* gazetesinin 14 Nisan 1937 tarihli nüshasında neşredilmiştir (Ek 13, Tarancı, 1937b: 5). Gazete, Abdülhak Hamid'in ölümü vesilesiyle şair ve yazarların görüşlerini almış; bu minvalde Fuad Köprülü, Hüseyin Sîret, İsmail

Habib Sevük, Hıfzı Tevfik Gönensay, Sadi Irmak ve Mithat Cemal Kuntay ile Cahit Sıtkı'nın fikirlerini neşretmiştir. Diğer isimler göz önünde bulundurulduğunda Cahit Sıtkı, ankete katılan en genç edebiyatçı olarak dikkat çeker. Şair, anket cevabında “başlı başına bir devir olarak gördüğü” Abdülhak Hamid'in ölümünden duyduğu derin üzüntüyü dile getirmiş, Tarhan'ı “Türk sanat ve fikir âlemine doğan bir yıldız” olarak nitelendirmiştir. Cahit Sıtkı, bu anket cevabının neşrinden iki hafta sonra *Gündüz* mecmuasında “Makber Şairi İçin” başlıklı bir yazı daha yayımlayarak benzer düşüncelerini ifade etmiştir (Tarancı, 1995: 50-51).

Cahit Sıtkı'nın unutulmuş bir diğer mülakatı, 1946 yılında Ankara merkezli edebiyat dergilerinden *Doğuş*'ta neşredilmiştir (Ek 14, Tökin, 1946: 14). Füzruzan Hüsrev Tökin'in yaptığı bu mülakatı önemli kılan şey, şairin “Otuz Beş Yaş” şiiriyle CHP sanat mükafatını kazanmasının hemen ardından yapılmış olması, dolayısıyla ödül kazanmış şairin fikirlerini içeren bir söyleşi olmasıdır. Tarancı, ilgili mülakatta şiir telakkisini uzun uzun anlatmış, divan şiiri ile modern şiirimiz arasındaki benzerlikleri ve farklılıkları ifade etmiş, son olarak da o dönemde beğendiği şairleri sıralamıştır.

Tarancı'nın kitaplaşmamış son anket cevabı, 3 Ocak 1954 tarihli *Vatan* gazetesinin “Sanat Yaprağı” ilavesinde neşredilmiştir (Ek 15, Tarancı, 1954: 4). “1953 Yılında En Çok Beğenilen Kitaplar” başlığıyla neşredilen ankette Tarancı, 1953 yılında okuduğu ve beğendiği eserleri belirtmiştir. Buna göre 1953 yılında yayımlanan romanlardan Sait Faik'in *Kayıp Aranıyor*'u ile Orhan Hançerlioğlu'nun *Oyun*'u, şiir kitaplarından Salahaddin Aldanır'ın *Memleket Saat Ayarı* adlı kitabı, hikâye kitaplarından Nezihe Meriç'in *Bozbulank*'ı ile Vüs'at O. Bener'in *Dost*'u şairin beğendiği eserler olmuştur. Şair, aynı ankette Bilge Karasu ile Tarık Dursun K.'nın hikâyelerini de sevgi ve dikkatle takip ettiğini belirtmiştir.

1.4. Mektup

Cahit Sıtkı Tarancı'nın kitaplarına girmemiş son metni, mektup türündedir. Taha Toros Arşivi'nde 570395 numarayla kayıtlı olan mektup, Arap alfabesiyle yazılmıştır (Ek 16). Mektubun sol üst kısmında 11.3.1946 tarihi kayıtlıdır ki bu tarih şairin “Otuz Beş Yaş” şiiri ile CHP Sanat Mükâfatını kazanmasının hemen ertesine tekabül etmektedir. “Pek muhterem üstadım” hitabıyla başlayan mektubun muhteviyatından yazılan kişinin kim olduğu tam olarak anlaşılmamaktadır. Bununla birlikte şairin bu mektubu, kendisinden ve kazandığı ödülünden övgüyle söz eden birine yazdığı kolaylıkla tahmin edilebilir. Bu ismin de CHP Sanat Mükâfatları ödül jürisinde yer alarak reyini Cahit Sıtkı ve şiirinden yana kullanan, ödülün ilanından birkaç gün sonra da “Düşsül Görüşme” adlı yazısında (Ataç, 1946: 2) Tarancı ile şiirinden övgüyle bahseden Nurullah Ataç olması kuvvetle muhtemeldir.

Sonuç

Başta şiir olmak üzere edebiyatın çeşitli türlerinde eserler kaleme alan Cahit Sıtkı Tarancı, Cumhuriyet dönemi Türk edebiyatının velut kalemlerindedir. İlk şiirlerini 1930'lu yılların başlarında *Servet-i Fünûn* ve *Akademi* mecmualarında neşrederek edebiyat âlemine adım atan Tarancı, ilerleyen yıllarda çeşitli dergi ve gazetelerde eserlerini yayımlamayı sürdürür. 1933 yılında ilk şiir kitabı *Ömrümde Sükût*'u çıkaran şairin 1946'da “Otuz Beş Yaş” ile birincilik ödülünü kazanması şöhretinin artmasını sağlar. İkinci şiir kitabı *Otuz Beş Yaş*'ı aynı yıl yayımlayan Tarancı, 1952 yılında *Düşten Güzel* adlı üçüncü şiir kitabını neşreder. Şairin ölümünün ardından, kitaplarına girmemiş bazı şiirleri, tercümelere ve hakkında kaleme alınan bazı yazılar *Sonrası* (1957) adlı kitapta bir araya getirilmiştir.

Sağlığında yalnızca üç şiir kitabını yayımlama fırsatı bulan şairin külliyatı bugün 6 kitap hâlinde neşredilmektedir ki bu kitaplardan *Otuz Beş Yaş*'ta şiirleri, *Avuçlarıma Sığmıyor Yıldızlar*'da makaleleri, anket ve mülakat cevapları, *Gün Eksilmesin Pencereden* ve *Yağmurdan Sonra Güneş*'te hikâyeleri ile *Korkuyorum* adlı romanı, *Evime ve Nihal'e Mektuplar*'da kız kardeşi Nihal Hanım'a ve ailesine yazdığı mektuplar, *Ziya'ya Mektuplar*'da ise yakın dostu Ziya Osman Saba'ya yazdığı mektuplar yer almaktadır. Kitaplaşan bu çalışmaların yanı sıra Tarancı'nın külliyatını tamamlamak üzere zaman içinde çeşitli çalışmalar yapılmış, Cahit Sıtkı'nın derlenmemiş/unutulmuş metinleri gün yüzüne çıkarılmıştır.

Bununla birlikte Cahit Sıtkı Tarancı külliyatının hâlâ tamamlanamadığı ve şairin pek çok eserinin süreli yayınlarda kaldığı görülmektedir. Şüphesiz ki bir edibi sağlam bir şekilde değerlendirmek için öncelikle onun tam bir külliyatını ortaya koymak ve bu külliyatı objektif bir bakış açısıyla değerlendirmek gerekir. Bu minvalde bu makalede Cahit Sıtkı Tarancı'nın gazete ve dergilerde kalmış beş şiiri, beş düzyazısı, beş anket-mülakat cevabı ile bir mektubu yayımlanarak değerlendirilmeye çalışılmıştır.

Tarancı'nın kitaplarına girmemiş “Spleen”, “Serenat” ve “Sarayımız” adlı şiirleri 1934-1935 yıllarında *Yolların Sesi*'nde, “Eski İstanbul” 1937'de *Uyanış-Servetifünun*'da, “Çilingir Sofrası” ise 1946'da *Amaç* mecmuasında neşredilmiştir. Bu beş şiir, ömrü boyunca saf ve mükemmel şiirin peşinde olan Tarancı'nın şiir evrenindeki gelişimi göstermesi bakımından dikkat çekicidir. Cahit Sıtkı'nın bu çalışmada dikkatlere sunulan düzyazıları ile anket-mülakat cevapları, 1935-1954 yılları arasında *Kurun*, *Yeni Sabah*, *Cumhuriyet*, *Vatan*, *Haber Akşam Postası* gazeteleri ile *Kaynak* ve *Doğuş* mecmualarında yayımlanmıştır. Bu metinlere ilave olarak bu makalede şairin Taha Toros Arşivi'nde kalan 11.3.1946 tarihli bir mektubu Latin harflerine aktararak neşredilmiştir. Cahit Sıtkı külliyatını tamamlamak adına dikkatlere sunulan bu metinler, şairin biyografisine katkı sağlamasının yanı sıra Tarancı'nın ruh ve düşünce dünyasını anlamamız hususunda da önemli ipuçları içermektedir.

Kaynakça

- Ataç, N. (1946). Düşsül görüşme. *Ulus*, 4 Mart 1946, 2.
- Aygün, İ. (1935). Gençler diyorlar ki. *Yücel*, Aralık 1935, 2 (10), 141-144.
- Baseler, A.; Kuntsler, C. (1938). *Fransa'da müstakil resim*. 2 C., (C. S. Tarancı, A. M. Dıranas, Çev.), Ankara: Güzel Sanatlar Akademisi Neşriyatı.
- Baudelaire, C. (2006). *Paris sıkıntısı*, (T. Yücel, Çev.), İstanbul: İş Bankası Kültür Yayınları.
- Baudelaire, C. (2016). *Kötülük çiçekleri*, (E. Alkan, Çev.), 12. Baskı, İstanbul: Varlık Yayınları.
- Göçgün, Ö. (1991). Kendi el yazısı ile Cahit Sıtkı Tarancı'nın bazı şiirleri ve mektupları, *Türk edebiyatı araştırmaları II*, Konya: Selçuk Üniversitesi Yayınları.
- İmzasız (1951). Cahit Sıtkı Tarancı ile bir konuşma. *Varlık*, Mart 1951, (368), 6.
- İmzasız (1967). Cahit Sıtkı Tarancı'nın üç mektubu, *Tarancı*, Mart 1967, (1), 5-10.
- İmzasız, (1976). Tarancı'nın yayınlanmamış bir mektubu, *Cumhuriyet*, 9 Ekim 1976, 7.
- İşli, E. N. (2015). Cahit Sıtkı Tarancı'nın kaleminden edebiyat dünyasından haberler: Feridun Fazıl Tülbençi'ye bir mektub. *Cumhuriyet Kitap*, 5 Mart 2015, (1307), 22.
- Korkmaz, R. (2014). *İkaros'un yeni yüzü: Cahit Sıtkı Tarancı*, 2. Baskı, Ankara: Akçağ Yayınları.
- Korkmaz, R. (2019). *Cahit Sıtkı Tarancı*, <http://teis.yesevi.edu.tr/madde-detay/cahit-sitki-taranci>, (Erişim tarihi: 20.11.2021.)

- Kumsar, İ. A. (2021). Vefa ile siyasa arasında Abdülhak Hamid Tarhan'ın vefatı ve Türk matbuatındaki yansımaları. *Vefa ceфа vefasızlık Kitabı*, (E. G. Naskali, Ed.). İstanbul: Kitabevi Yayınları, 115-193.
- Nayır, Y. N. (1956a). Cahit Sıtkı Tarancı'nın mektupları. *Varlık*, 1 Kasım 1956, (441), 19.
- Nayır, Y. N. (1956b). Cahit Sıtkı Tarancı'nın mektupları. *Varlık*, 15 Kasım 1956, (442), 11.
- O.S.O. (1934). Edebiyat tenkidi. *Akbaba*, 18 Birinciteşrin 1934, (42), 18.
- Ozansoy, H. F. (1937). Edebiyat gecesi, *Yeni Edebiyat Fikir ve Sanat gazetesi*, Ocak 1937, (2), 1, 4.
- Öksüz, M. (2015). *Cumhuriyet devri Türk şiirinde hiciv*.(Yayımlanmamış doktora tezi). Konya: Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Özlük, N. (2012). Cahit Sıtkı Tarancı'nın kitaplarında yer almayan şiir ve yazılarının neşri ve değerlendirilmesi. *Uluslararası Sosyal Araştırmalar Dergisi*, (20), 114-119.
- Safa, P. (1932). Yeni bir şair. *Cumhuriyet*, 5 Kasım 1932, 3.
- Tarancı, C. S. (1931). Şiirimizin bir zirvesi: Necip Fazıl. *Akademi*, 15 Nisan 1931, (7), 16-17.
- Tarancı, C. S. (1934). Spleen. *Yolların Sesi*, Ekim 1934, (22), 423.
- Tarancı, C. S. (1935a). Serenad. *Yolların Sesi*, Ocak 1935, (25), 463.
- Tarancı, C. S. (1935b). Sarayımız. *Yolların Sesi*, Haziran 1935, (31), 564.
- Tarancı, C. S., (1935c). Necip Fazıl ve piyesi. *Kurun*, 4 İkinciteşrin (Kasım) 1935, 3.
- Tarancı, C. S. (1937a). Eski İstanbul. *Uyanış-Servetifünun*, 27 Mayıs 1937, 47 (2127), 2.
- Tarancı, C. S. (1937b). Edebiyat gecesi nasıl olmalı?. *Yeni Edebiyat Sanat Fikir Gazetesi*, (3), 1 Şubat 1937, 2.
- Tarancı, C. S. (1937c). Sanatkârın himayesi için ediblerimiz ne düşünüyorlar?. *Kurun*, 13 Nisan 1937, 7.
- Tarancı, C. S. (1938a). Nihayet bahar. *Yeni Sabah*, 10 Mayıs 1938, 3.
- Tarancı, C. S. (1938b). Bahtiyar adam. *Cumhuriyet*, 20 İkinciteşrin (Kasım) 1938, 2.
- Tarancı, C. S. (1938c). Terceme işi aşk işidir. *Cumhuriyet*, 5 Temmuz 1938, 3.
- Tarancı, C. S. (1946). Çilingir sofrası. *Amaç*, 7 Temmuz 1946, (19), 10.
- Tarancı, C. S. (1950). Atatürk için. *Kaynak*, Kasım 1950, 3 (35), 279.
- Tarancı, C. S. (1954). 1953 yılında en çok beğenilen kitaplar: Cahit Sıtkı Tarancı'nın cevabı. *Vatan* (Sanat Yaprağı İlavesi), 3 Ocak 1954, 4.
- Tarancı, C. S. (1957). *Ziya'ya mektuplar*, İstanbul: Varlık Yayınları.
- Tarancı, C. S. (1983). *Otuz beş yaş*, (A. Bezirci, Haz.), İstanbul: Can Yayınları.
- Tarancı, C. S. (1989). *Evime ve Nihal'e mektuplar*, (İ. Enginün, Haz.), Ankara: Türk Dil Kurumu Yayınları.
- Tarancı, C. S. (1995). *Yazılar: makaleler/konuşmalar/yanıtlar*, (H. Sazyek, Haz.), İstanbul: Can Yayınları.
- Tarancı, C. S. (2006). *Gün eksilmesin pencereden*, (F. Duman, Haz.), İstanbul: Can Yayınları.
- Tarancı, C. S. (2016). *Avuçlarıma sığmıyor yıldızlar: makaleler, konuşmalar, yanıtlar*, (H. Sazyek, Haz.), İstanbul: Can Yayınları.

- Tarancı, C. S. (2018). *Korkuyorum. Gün eksilmesin pencereden* ile birlikte, (N. Tonga, Haz.), İstanbul: Can Yayınları.
- Tarancı, C. S. (2019). *Yağmurdan sonra güneş*, (N. Tonga, Haz.), İstanbul: Can Yayınları: İstanbul.
- Tonga, N. (2019). Cahit Sıtkı Tarancı'nın Paris mektupları. *Kitap-lık*, Mart-Nisan 2019, (202), 94-100.
- Tökin, F. H. (1946). Parti mükâfatını kazanan şair ve şiir: Cahit Sıtkı Tarancı ile bir mülakat. *Doğuş*, Mart 1946, (11), 14.
- Yıldırım, T. (2022), Cahit Sıtkı Tarancı'nın bilinmeyen konuşmaları. *İstanbul Akademi*, Mart-Nisan-Mayıs 2022, (6), 42-45.

EKLER*

A. Şiirler

Ek 1

Spleen

Ne kavuşma, ne veda,
Bu şehrin havasında
Bir can sıkıntısıdır.

*

Aman vermeden aslâ
Başımda milyonlarla
Sinek vızıltısıdır.

*

Gözümü perdeliyen
Hayalimde esniyen
Bir dev karaltısıdır.

*

Ve kulağımda bir an,
Hiç durmaksızın akan
Bir su şırıltısıdır.

*

Ne kavuşma, ne veda,
Bu şehrin havasında
Bir can sıkıntısıdır.

Cahit Sıtkı imzasıyla, “Spleen”, *Yolların Sesi*,

S. 22, Ekim 1934, s. 423.

* Ekler bölümünde sunulan metinlerde Tarancı'nın diline ve üslubuna, imla tercihlerine müdahale edilmemiş; metinler kronolojik bir sırayla ve ilgili süreli yayında yayımlandıkları halleriyle dizilmiştir.

Ek 2

Serenad

Saçlarımda bir rüzgâr,
Gözlerimde hülyalar,
Dudağımda bir şarkı,
Bir âşık gibi tıpkı
Böyle geçtiğim zaman,
Akşamları kapından,
Sen camlar arkasında
Gölgeler arasında
Ürperen bir gölgesin,
Ve sen o soluk benzin,
Bakışın, gülüşünle
Duruşunla sen öyle,
O batan güneş gibi,
Ruhuma bir eş gibi,
Pırıl pırıl yanarsın,
Belki beni anarsın,
Sana gönülden vurgun,
Ben seni uzun uzun
Seyreder de doyamam,
Ben sana hiçbir akşam,
O kadar ki ve öyle
Her gece hayalinle,
Camlarda ışıldayan,
Leylâk olduğun zaman,
Gözlerimle bir ara,
Tırmanarak camlara
Hayalini aşırın,
Hırsız olurum o an
Ve hayalinle zengin
Onu hiç gelmediğin

Bir yol boyunca artık,
Sağ elinde bir ışık,
Gibi yüksek tutarak,
Kendimi unutarak,
Gecelerin içinde,
Bir mehtab sevincinde,
Söylediğin şarkılar,
Sürer sabaha kadar.

Cahit Sıtkı, “Serenad”, *Yolların Sesi*,
S. 25, Ocak 1935, s. 463.

Ek 3

Sarayımız

Sana öyle bir saray yaptırmak isterim ki
Bir eşi henüz daha yapılmamıştır belki
Henüz keşfedilmemiş, meçhul kalmış bir ada
Gibi sahilden uzak, denizler ortasında
Bir saray, hem vücudun gibi beyaz mermerden.
Bir akşam güneşidir girer pencerelerden
Ve pencere camları gözlerinin renginde
Mis kokusu duyulur bu sarayın içinde
Her şey o kadar güzel ve o kadar temizdir
Sanki her şey aksimiz ve yahud gölgemizdir.
Burda yalnız biz varız, ne inler ne de cinler
Alınlarımız yalnız burda serinler
Cenneti bulmuş gibi bu sarayın içinde
Ellerin saçlarımda ve başım dizlerinde
Bu kasvetli şehirden ve insanlardan uzak,
Ta içimizden gelen bir ahenge uyarak
Öyle sarhoş yaşarız, sen istemek istesen
Gecem ve sabrım gibi uzun saçlarınla sen

Cahid Sıdkı imzasıyla, *Yolların Sesi*,
S. 31, Haziran 1935, s. 564.

Ek 4

Tablolar:

Eski İstanbul

İstanbul minarelerinde her günkü ezan.
İhtiyar sularında Bizans'ın gün batıyor.
Dalmıř, mazisini yadediyor Ayasofya,
Hl kulađında Konstantin devrindeki an,
Ve günün battığı Marmara'da yan yatıyor,
Bizans işi yelkenleri snmř bir kadirga.

Cahit Sıdkı Tarancı imzasıyla,

Uyanış-Servetifünun, S. 2127, 27 Mayıs 1937, S. 2127, s. 2.

Ek 5

Çilingir Sofrası

Hele bir akşam olsun;
Dostlar görünsün bir bir!
Her akşamki çilingir
Soframız bir kurulsun!

Hoş geldin beyaz peynir;
Sucuk, domates, kavun!
Haydin kadehler dolsun!
İçimiz çöl gibidir.

Efkârın varsa eğer,
Rakı derhal dağıtır;
Bayram olur sonra da.

Kalksın bütün kadehler!
İlk yudum dostluğadır,
En güzel şey dünyada.

Cahit Sıtkı Tarancı, “Çilingir Sofrası”,
Amaç, S. 19, 7 Temmuz 1946, s.10.

B. Yazılar

Ek 6

Sanat:

Necip Fazıl ve Piyesi

İnsan ruhunun derinliklerinde çağlıyan suların gizli şırıltısını bize kadar getirip ebedileştirmenin sırrını bilen Necip Fazıl, bir eli Yunus Emre'nin yakasında, bir elinde de de Baudelaire estetiğinin meşalesi, bu mistik olduğu kadar da modern şairimiz, kuş uçmaz kervan geçmez Kaldırımlar'dan, harikulâdeye susamış milyonlarca bakışın göz kamaştırarak kadar aydınlattığı sahneye atladı. "Tohum" piyesini yazdı.

Tiyatronun san'atkârı halkla burun buruna denilecek kadar temasa getiren bir san'at şubesi olduğu ve san'atkârın da şahsiyetinin etrafında bir mahşer kalabalığı, bir âyin şenliği görmek arzusuyla için için yandığı düşünülecek olursa, şair olsun, romancı ve hikâyeci olsun, her çeşit yazıcının tiyatroya karşı duyduğu zaaf, kabuğu soyulan bir muz gibi, kendiliğinden, bütün mahremiyetiyle ortaya çıkar...

Hâlbuki Necip Fazıl, kemiyetçe mahdut, fakat keyfiyetçe namütenahi, seçkin bir okuyucu halkasının aydınlık ve şuurlu hayranlığını, güzeli çirkinden ayırt edip edemediği meşkûk bir kalabalığın müphem ve hayat kadar fani alkışlarına tercih eden, beğenilmek, sevilme hususunda da eserinin inşasında gösterdiği titizliği gösteren nadir san'atkârlardandır.

Edebiyatımızın bulutlu göklerine bir kavsikuzah çizen bu atlayış, hakikatte, Necip Fazıl için, Necip Fazıl'ın tefekkür dünyası için, ne zamandan beridir olgunlaşa olgunlaşa dallarını kırarak bir raddeye gelen meyvelerin çatlayıp düşmesi kadar tabii ve deruni bir zaruretti; zira "Tohum" Eflâtun'dan Bergson'a kadar insanlığın yüzyıllardır yetiştirdiği bütün büyük kafaların uykusunu kaçırmış olan bir meseleyi ruh ve madde münakaşasını diriltmekte, Necip Fazıl'ın bütün estetiği ise özün kabuğa, ruhun maddeye üstünlüğü prensibine dayanmaktadır.

Necip Fazıl, şiirin kelimeler arasındaki esrarengiz izdivaçlarından doğduğuna inanan, cins şairlerdendir; bunun için, "Ben ve Ötesi"nde, fikirlerini bize yalnız nağme ve lezzet halinde veren, şiirin büyüğü bozulur endişesiyle –pek haklı olarak- tefekkür dünyasını bulutlar ve sisler arkasında gizlemeğe mecbur kalan şair, "Tohum"u yazmakla, şiirin "intizam ve güzelliklerden ibaret" olan ülkesini muvakkat bir müddet terk ederek nesrin hudutları içine girmiş, bulutları ve sisleri dağıtarak, kafasındaki sonsuzluk bahçesinin kapısını ardına kadar açmış oluyor. "Tohum", "Ben ve Ötesi" şairinin, bugünkü edebiyatımızın temel taşlarından biri olduğunu kabul etmekte tereddüde düşenleri bu yersiz tereddütlerinden kurtaracaktır sanıyorum.

Cahit Sıtkı Tarancı imzasıyla, *Kurun*,

4 İkinciteşrin (Kasım) 1935, s. 3.

Ek 7

Arada Bir: Nihayet Bahar!

İstanbul'a ilk geldiğim senelerde bana: "İstanbul'un baharı mayıs ayında başlar!" demişlerdi. O zaman buna epey hayret etmiştim, zira Anadolu'da bahar martta gelmezse nisanda muhakkak gelir.

Bahara ancak mayısta kavuşmaya bir İstanbul çocuğu kadar alıştığım halde, her sene, martta değilse de nisanda, baharın hâlâ gelmemiş olmasına bayağı şaşarım. Belki de bu, çocuk saffetim içimde Anadolu baharını taşıdığımdan ileri geliyor. İşte, ben farkında olmadan devam eden çocukluğumun bu güzel sabırsızlığıdır ki bu sene de bir buçuk aydan beri beni bahar hasretile yakıyor.

Bu bir buçuk ay zarfında İstanbul'a bahar sahiden hiç mi gelmedi? Bu bir buçuk ay zarfında, bazı talihli geceler, bütün şehir uykuda iken baharın İstanbul'a şöyle ayak üstü uğramış olması pek mümkündür, zira –bunu gece bekçilerine, âşıklara, hastalara sormadan da kestirebiliriz- sarı benekli beyaz tarlalarda papatya topladığımız, bir gelin gibi süslenmiş olan erik ağacına gözlerimiz dalarak baktığımız, elinde çiçeklerle bize doğru gelen taze bir genç kızın: "Eller yukarı!" diyen o dehşetli güzel tebessümüne kapıldığımız günler olmadı değil... Fakat ne bileyim ben, ardı arkası kesilmiyen yağmurlu günler arasında bu parça parça baharlar, damağımızda havyarlı birer sandoviç tadı bırakarak eriyip gittiler. Ve bahar hasretimiz yüzüstü kaldı. Hattâ baharın bu sene bizi unuttuğuna hükmedenler bile oldu. Fakat ben ümidini kesmemişlerdendim; bunun için, iki gün evvel, bütün İstanbul halkını kadınlı erkekli, çoluklu çocuklu, kırlara döken o canım havayı, Arnavutköy sırtlarında içime sindirirken "Oh! Nihayet bahar!" dedim.

Mayıs sonunda olduğumuza göre İstanbul'un baharı sahiden geldi sayılmaz mı?

Cahit Sıtkı Tarancı imzasıyla, *Yeni Sabah*,

10 Mayıs 1938, s. 3.

Ek 8

Bahtiyar Adam

Herkes ölür. Bu, her çakılan tabutun bize hatırlattığı müthiş ve şaşmaz bir tabiat kanunudur. Ve ölürken herkesin gözü arkasında kalır. Bu, herkese mukadder bir hasrettir. Atatürk de herkes gibi öldü; fakat herkesten ayrı olarak, gözü arkada kalmadan öldü. Kalbi Türk olmak gururle çarpan, milletini kendi elile karanlıktan aydınlığa çeken, başında istiklâl rüzgârını estiren, ona hürriyet balını tattıran, memleketin bünyesine uygun, güzel bir rejim hediye eden, onu güneşlerin at oynattığı medeniyet şosesinin başına getirip bırakan adam, öldüğü zaman, gözü arkada kalır mı hiç?

Dün, Atatürk'ün kutsî nâşî Ankara'ya ebedî metfenine götürülürken, caddeleri, pencereleri, damları dolduran ve bakışları mahzun, mendilleri ıslak yüz binlerce Türk'ün vakur ve ulvî manzarası karşısında, bir insan için, milletin kalbinde yer etmekten daha büyük bir bahtiyarlık olamayacağını gözlerim yaşararak bir kere daha anladım.

Atatürk bahtiyar adamdır.

Cahit Sıtkı imzasıyla, *Cumhuriyet*,

20 İkinciteşrin (Kasım) 1938, s. 2.

Ek 9

Edebiyata Bakışlar:

Terceme İşi Aşk İşidir

Babil kulesinin inşasında kırbaçla çalıştırılan esirlerin aynı dili konuşmadıkları bir efsane mi yoksa bir hakikat midir bilmiyorum. Fakat ayrı ırka, ayrı millete ve bazan ayrı dine mensub insan topluluklarının aynı dili konuşmadıkları, tarihin başlangıcından beri müşahede edegeldiğimiz bir vakıadır. Belki de tarihî zaruretlerin doğurduğu bu dil ayrılığı, beşer ihtilâflarının kurutulması imkânsız membalarından birini teşkil etmekle beraber, bugün, gene tarihî zaruretler yolile, insanların, kazazede gemiciler çaresizliğiyle birbirinden meded ummak ihtiyacı, yaşamak aşkile birbirlerine yaklaşmak tehâlükü, aynı kurtuluş sevinci içinde birbirleriyle kucaklaşmak keyfi ve nihayet birbirlerini tanımak arzu ve tecessüsü karşısında “Seddiçin” heybetini kaybederek, üstünden atlanır, bir bahçe seddi haline gelmiş bulunuyorsa, bunu tercümeyle borçluyuz.

Beşer münasebetlerinin inkişafında harb ve ticaret kadar mühim bir amil olan, hatta bu amilleri harekete getirir tek manivelâ vazifesini gören, Yunan klâsiklerini tanımamıza delâlet eden *tercümenin* ehemmiyeti memleketimizde bir türlü takdir edilemedi gitti.

Bizde tercüme edebiyatı yoktur demek istemiyorum. Tanzimat’tan beri edebiyatımızın velûd sahası belki de tercümedir. Fakat maalesef bu faaliyet yalnız kemiyete inhisar ediyor. Hele bugün dünden fazla bir tercüme eser bolluğu içindeyiz. Ankara Caddesi’nde kitapçı camekânlarına şöyle bir göz gezdirmek Babialî’nin ecnebi muharrirlere karşı ne kadar misafirperver olduğunu görmeğe kâfidir. Kapaklarının zarafeti, baskılarının temizliğiyle kitapçı camekânlarını bahar bahçelerine döndüren bu tercüme arasında klâsiklerden tutun da günün en şöhretli Avrupa muharririne kadar türlü türlü var. Memleketimizin garb kültürüne olan aşikâr ihtiyacı düşünülürse, bu vâkıa, insanı ilk bakışta sevindirebilir de. Derine gidilmediği takdirde şöyle denilebilir:

“İşte Avrupa şaheserleri iyi kötü tercüme ediliyor; hele halk bu eserlere biraz ısınsın, onlardan zevk almak mertebesine yükselsin, o zaman bu tercümelerin daha mükemmelleri verilebilir.”

Fakat hayır, böyle demiyelim, bu, hem Türk kariine hakaret, hem de garb kültürüne karşı affedilmez bir lâübalilik olur. Zaten bu sakim zihniyet değil midir ki, çat pat birkaç kelime Fransızca, İngilizce, Almanca... ilâh konuşan, kıyasî ve gayrikiyasî fiillerin tasrifini öğrenen herhangi bir kimseye, hele eli de biraz kalem tuttu mu, bu dillerin herhangi birinden herhangi bir şaheseri tercüme etmek cesaretini ve cür’etini veriyor. Tatlısı frenklerinin ecnebi dillerine karşı gösterdikleri lâübaliliği benimsemek neye? Bırakın ki, bir ecnebi dilini bülbül gibi konuşmak da o dilden tercümeler yapmağa yeter bir sebep teşkil etmez.

İyi bir tercüme ancak hem kendi diline, hem de o ecnebi diline bütün inceliklerine varıncaya kadar aşına olmakla, iki dil arasındaki türlü münasebetleri, alışveriş kabiliyetini, tabir, darbimesel ve argo karşılıklarını bilmekle, hasılı her iki dilin de “génie”sini duymakla kaimdir. Haysiyet sahibi ve dürüst bir mütercim bu kadarla da iktifa etmez, namına konuştuğu muharririn şahsiyeti üzerine de titiz bir dikkatle eğilerek, nasıl bir muhitte yetiştiğini, kültürünü, mizacını tetkik eder, üslubundaki hususiyetlerin sebeplerini araştırır, bir kelime ile, kendi şahsiyetinden feragat ederek onun şahsiyetini benimser; çünkü asıl mesele, filan içtimaî, siyasî, iktisadî şartlar içinde bulunan bir cemiyete filan dille hitap eden bir muharririn, başka içtimaî, siyasî, iktisadî şartları haiz bir cemiyete o cemiyetin dilile nasıl hitap edeceğidir. Mütercim, müellifin bu *dédoublement*’ı, bu ikinci ve muhtemel şahsiyettir. Mütercim bu rolü, kendisile müellif arasında düşünce, his, zevk, mizac ve meşreb yakınlığı nisbetinde muvaffakiyetle başarabilir. Görülüyor ki tercüme işi Ferhad’ın dağı delmesi gibi aşk işidir. Zaten iyi mütercimlerin parmakla sayılacak kadar az olması

bundan ileri gelmiyor mu? Bir Baudelaire'in bir Edgar Poe'yi aslına müsavi bir güzellikte tercüme edebilmiş olmasının sebebini de burada aramalıdır.

Bugün Avrupa'da tercüme telif kadar mühimdir, o kadar mühim ki, Yunan klâsikleri şimdiye kadar defalarca tercüme edildiği halde, tekrardan tercüme ediliyor; çünkü meselâ ondokuzuncu asır kariine göre yapılan bir Homére tercümesi, yirminci asır kariini tatmin edemez.

Bizde Ahmet Vefik Paşa'nın Moliére tercümeleleri, kendi zamanında kullanılan dil bakımından son derece muvaffak ve güzeldir; fakat bugün Moliére'in ikinci bir mütercimi çıkıp bize Ahmet Vefik Paşa'ninkinden başka ve o kadar muvaffak ve güzel bir tercüme verebilir.

Amma nerede? Bugünkü mütercimlerimizin ekserisi, tercümenin tahmil ettiği mes'uliyeti idrak etmek şöyle dursun, tercüme yaptıkları dili de hakkıyla öğrenmek zahmetini ihtiyar etmeyen kimselerdir. Bir gün felsefî bir eseri tercüme ettiğini gördüğümüz bir adam, bir başka gün karşınıza tercümesi gayet güç bir edebî eserle çıkıyor. Tercümede bari ihtisasa hürmet edilse! Ne gezer.

Nüktedan bir dostum vardır, bir gün:

–Duydun mu? dedi. Fransız romancısı ölmüş.

Ben sahi zannederek telaşlanırken, o, gülerek ilâve etti:

–....., bir romanını tercümeğe başlamış.

Öyle ki Türkçeye tercüme edilen Avrupa muharririnin vay haline!

Ekseri mütercimlerimizde görülen bu idraksizlik, bu hafiflik, bu mes'uliyetsizlik devam ettikçe Türkçemiz Avrupa muharrirlerinin idam sehvası olmak bahtından kurtulamıyacaktır.

Bugün iyi mütercimlerimiz yok değildir, fakat ne kadar az ve ne kadar verimsiz! Halbuki bize Ahmet Vefik Paşa'nın tercüme zekâsına sahip ve o kadar gayretli bir mütercim ordusu lâzımdır. Ve memleketimizde hakikî kültür hareketi ancak bu mütercim ordusunun teşekkülünden sonra başlayabilir.

Cahid Sıtkı Tarancı, *Cumhuriyet*,

5 Temmuz 1938, s. 3.

Ek 10

Atatürk İçin

Atatürk'ün öldüğü günlerdeydi. Bir öğle üstü, Beyazıt'daki Küllük kahvesinde birkaç şair arkadaş oturmuş, Atatürk'ün Türk milletine kendini bu kadar sevdirmiş olmasındaki sırrı çözmeye çalışıyorduk. Derken sevgili Nurullah Ataç çıkageldi. Buyur ettik. Hatırimda iyi kaldıysa, ilk sözü şu oldu:

– Atatürk için şiir yazdınız mı çocuklar?

Bu beklenmedik soru hepimizi şaşırttı. Hiçbirimizden ses seda çıkmadığını gören Ataç, bu kusurumuzu bağışladığını belli eder muhabbetli bir öfkeyle:

–Yazıklar olsun sizin gibi şairlere! dedi.

Arkasından, Baki Efendi'nin Kanuni Mersiyesi'nden mısralar okumağa başladı.

Sağlığında Atatürk için şiirler yazılmadı değil. Ama o şiirler içinde şöyle ahım şahım bir şeye rastlamadım. Yaşayan bir adam hakkında güzel şiir söylemek imkânsız değilse bile çok güçtür sanıyorum.

Ancak öldükten yıllar sonradır ki Atatürk hakkında güzel şiirler yazıldığını gördük. Öyle değil mi Külebi? Sebebini söylemek biz şairlere düşmez; okuyucunun araştırma ve mukayese hakkını tanımak gerektir.

Cahit Sıtkı Tarancı, “Atatürk İçin”, *Kaynak*,
C.3, S. 35, Kasım 1950, s. 279.

C. Anket ve Mülakatlar

Ek 11

Anket: Edebiyat Gecesi Nasıl Olmalı?

Cahit Sıtkı:

“Edebiyat gecesi edebiyatçılardan ziyade halk içindir. Binaenaleyh bu suali halk arasında edebiyat karilerine sormak daha münasip olur zannederim. ‘Edebiyat gecesi’ edebiyatçıyı şu noktadan sevindirebilir: Siyasi hadiselerin azami kesafeti bulunduğu zamanda kulis aralarında pinekleyen edebiyatçının, sahneye çıkıp hakiki rolünü oynamasına vesile olur. Edebiyat fakültesinin tertip ettiği gece –iyi veya kötü, münakaşasını yapmıyalım- bize şimdiye kadar idrak edemediğimiz bir ihtiyacı haber verdi. Halkın o gece, salonu hınca hınç doldurması bu ihtiyacın tahteşuurunda yaşadığını gösterdi. Nasıl yapılmasına gelince, onu da tertip edenler veya edecekler düşünsün. Her halde böyle bir gece tertip etmek mesuliyetini üstlerine alanlar her şeyden evvel edebiyatı bir mizah mevzuu derecesine indirmemeğe bakmalılar.”

Yeni Edebiyat Sanat Fikir Gazetesi,

S. 3, 1 Şubat 1937, s. 2.

Ek 12

Sanatkârın Himayesi İçin Ediblerimiz Ne Düşünüyorlar?

Cahit Sıtkı'nın Fikirleri

“Bu işin ne dereceye kadar doğru olup olmadığını bilmiyorum. Yalnız üzerinde hakikaten durulmak ve münakaşası yapılmak lâzım gelen bir mesele...”

Netice, şimdilik telif eser işini bir tarafa bırakarak asıl tercüme işi üzerinde çalışmalıdır. Eğer alınacak böyle bir tedbir varsa, bunu daha ziyade tercümeye tatbik etmelidir. Senelerden beri bir tercüme kütüphanesinin yapılmamasına sebep, fert mesaisinin dağınık harcanmasından başka bir şey değildir. İşte devlet müdahale ettiği takdirde hem san'at adamı için faydalı olacak bir netice elde edilir; hem de aslına mutabık ve edebî bir tercüme kütüphanesine kavuşmuş oluruz.”

Kurun, 13 Nisan 1937, s. 7.

Ek 13

Hâmid'e Dair Edebiyattan Akisler

Şair Sıdkı'nın Sözleri:

“– Şairlerin şairi büyük Abdülhak Hâmid'in ölümü, Türk edebiyat dünyası için büyük bir hâdisedir.

Bir asra yakın zamandan beri edebiyat âlemimizi aydınlatan ve ona en yeni ve canlı istikametleri veren Hâmid yaşamak için öldü, yahud ölmekten kurtulmak için ebediyete dönmüştür. Bizim bildiğimiz Hâmid, asıl bundan sonra yaşıyacaktır.

Büyük şair Hâmid'i bir devreye mal edenler, yani Tanzimat şairi olarak kabul edenler var: Bilmem ki, bu, doğru bir ölçü müdür? O bizzat kendisi bütün bir devirdir. Ve öyle yaşadı, öyle öldü.

Şu halde ölen ne bir şair ve ne de bir şahıstır. Ölen başlı başına bir devirdir. Bunun içindir ki hâdise, daha şumullü ve daha mühimdir.

Hâmid Türk san'at ve irfan âlemine doğan bir yıldızdı, bir şahika gibi yaşadı, kemal zirvesine erdi ve nihayet gurub eden bir güneş oldu.

Ne mutlu ona ki eserlerini vermek saadetini doya doya idrak ettikten sonra gözlerini yumdu.”

Cumhuriyet, 14 Nisan 1937, s. 5

Ek 14

Parti Mükâfatını Kazanan Şair ve Şiir Cahit Sıtkı Tarancı ile Bir Mülakat

Cumhuriyet Halk Partisi'nin bu yıl şiire tahsis ettiği sanat mükâfatının birinciliğini kazanan Cahit Sıtkı ile bir konuşma yaptım.

35 Yaş isimli şiirin sahibi ile aramızda şiir hakkındaki görüşlerini belirten şu muhavere geçti:

– Şiir telâkkinizi kısaca anlatır mısınız?

– Büyük kelimelerden, metafizik, varlık, yokluk, kâinat, dünya görüşü ilâh.. gibi büyük zannedilen kelimelerden hiç hazzetmem. Esasen kelimeler arasında bir silsile-i meratibi de kabul edenlerden değilim. Şu pek malûm olan mektepçilik zihniyetine de düşmanım. Romantizm, realizm, empresyonizm, sürrealizm gibi mektep tasnifleri zayıf sanatkârlar için bir şemsiye, bir kalkan vazifesi görebilir. Bence bahsimizin dışında kalması lazım. Şiir, birçokları söyledi ve tekrar etti, ben de bilmem kaçınıcı defa olarak tekrar edeyim, kelimelerle güzel şekiller kurmak sanattır, başka bir şey değildir. Amma kelime nedir? Annedir, dosttur, kadehtir, hasrettir, hayaldir, yani bir mânası, bir tedaisi, bir gölgesi, hatta bir rengi ve tadı olan nesnedir. Kelime insanoğlundan haber verir. İnsanoğlunu işlemek her sanatkârın boynunun borcudur, insanoğlu dünyanın en zengin madenidir. Kelime dedik, amma kelime boş bir kalıp değil ki! Şairin hisleri, fikirleri, hayalleri, dünya görüşü, felsefesi, şahsiyeti, her şeyi şiirde belli olur. Şu var ki kelimeleri tanımak, sevmek, okşamasını bilmek lâzım. Hangi kelime hangi kelime ile yan yana geldiğinde nasıl bir ışık peyda olur? Bunu bilmek lâzım. Mallarme'nin “şiir, kelimeler dinidir” demesi bundandır.

Şiir bu suretle hüner ve marifet işi oluyor. Öyledir de. Ata binmek, ok atmak, elbise dikmek, kundura yapmak hattâ boyamak ne ise şiir de odur, yani ustalık ve ihtisas işi. En zengin malzeme kötü bir şairin elinde berbat olup gider, tıpkı harikulâde bir İngiliz kumaşının kötü bir terzi elinde heba olup gitmesi gibi. Sanat, terzilikte olduğu gibi, makas meselesidir. Makastar olmak lazım.

– Divan şiirle bugünkü Türk şiiri arasında ne gibi benzeyişler ve ayrılıklar buluyorsunuz?

– Divan şiirimiz harcanmakla tükenmiyecek bir hazinedir. Dünyanın hiçbir memleketi, Fransa dahil, bu kadar zengin bir şiir tarihine malik değildir. Divan şiirimiz en modern Avrupa şairini hayretten hayrete düşürecek, mest edecek güzelliklerle doludur. O hazineye Nurullah Ataç gibi dalmasını bilmek lazım. Bir Fuzulî, bir Baki Efendi, bir Nedim [ile] bugünün Türk şairi mesela Oktay Rifat arasında benzeyiş hatta yakınlık ve beraberlik şu noktadır:

Oktay Rifat da onlar gibi Türkçeyi şâdetmeğe çalışıyor. Amma Fuzulî'nin kullandığı dil daha zengin ve hele daha müstakardı, olsun. Oktay Rifat da Türkçenin bugünkü imkânlarıyla ne harikulâde şeyler yazıyor! İşte fark hem bundan, hem de zamandan, cemiyetten, şahsiyetten ileri geliyor.

Üçüncü Ahmet devrinin şairi Nedim'le yirminci asır Cumhuriyet Türkiyesinin şairi Ahmet Muhip arasında bu bakımlardan elbette ki fark vardır. Fakat yarın Ahmet Muhip'in mısralarının da Nedim'in mısraları kadar yayılacağına, sevileceğine eminim.

– Bugünkü şairlerden kimleri beğeniyorsunuz?

– Yahya Kemal’i çok severim, Ahmet Hamdi Tanpınar’ı da. Gerek bizim nesilden gerekse bizden sonra yetişenler arasında da çok sevdiğim, şiirlerini ezbere bildiğim şairler var: Ahmet Muhip, Fazıl Hüsni, Ziya Osman, Oktay Rifat, Melih Cevdet, Orhan Veli, Baki Süha, Cahit Külebi, Necati Cumalı, Sabahattin Kudret, Salâh Bırsel, Behçet Necatigil, Hasan Şimşek, Selâhattin Aldanır.”

Konuşan: F.H.T. (Füruzan Hüsrev Tökin), *Doğuş*,
S. 11, Mart 1946, s. 14.

Ek 15

1953 Yılında En Çok Beğenilen Kitaplar:

Cahit Sıtkı Tarancı'nın Cevabı:

1953 yılında çıkan şiir ve hikâye kitaplarından çoğunu gördüm: Romanlardan yalnız Sait Faik'in *Kayıp Aranıyor*'unu ve bir de Orhan Hançerlioğlu'nun *Oyun*'unu okudum. Diğer romanlar gazetelerde tefrika edildiği için takip edemedim.

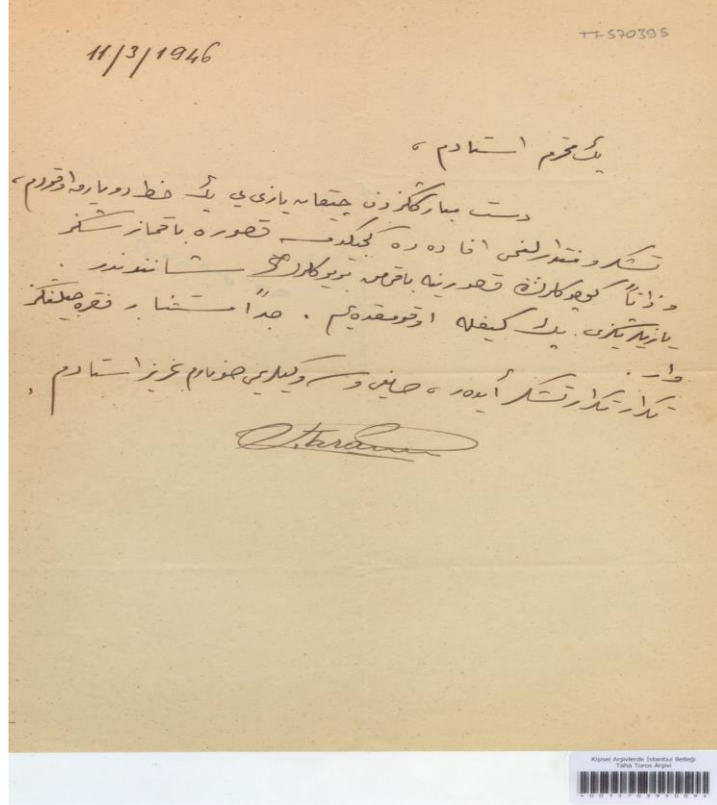
En sevdiğim şiir kitabı Salahaddin Aldanır'ın *Memleket Saat Ayarı*'dır. Bu kitabı defalarca içim titriyerek okuduğumu hatırlıyorum. Buna sebep kitaptaki şiirlerin güzelliği ve şairinin yıllardır hayranı olduğum şiir davranışdır.

Hikâye kitaplarından Nezihe Meriç'in *Bozbulanık*'ı ile Vüs'at O. Bener'in *Dost*'unu büyük bir keyifle okuduğumu söyleyebilirim. Sebep ne olabilir? Her ikisi de hikâyenin ne olduğunu bildiği için. İmzalarını yeni gördüğüm Bilge Karasu ile Tarık Dursun K.'nin hikâyelerini de sevgi ve dikkatle takip ediyorum.

Vatan (Sanat Yaprağı İlavesi), 3 Ocak 1954, s. 4.

d. Mektup

Ek 16

Cahit Sıtkı'nın Taha Toros Arşivi'nde yer alan mektubunun orijinal hâli.

Mektubun Latin harflerine aktarılmış hâli:

11/3/1946

Pek muhterem üstadım,

Dest-i mübarekinizden çıkan yazıyı pek haz duyarak okudum. Teşekkür ve minnettarlığımı ifade geciktim, kusura bakmazsınız. Ve zaten küçüklerin kusuruna bakmamak büyüklerin şanındandır. Yazılarınızı pek keyifle okumaktayım. Cidden müstesna bir fıkracılığınız var. Tekrar tekrar teşekkür eder, saygı ve sevgilerimi sunarım aziz üstadım.

Cahit Sıtkı Tarancı